

farklıdır.

konusu da

ÖRNEK KLASİK İSLAM HUKUKU METNİ

- Not: Metin, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud el- Mevsilî (683/ 1284)'nin, el-İhtiyar li Ta'îlî'l-Muhtâr, isimli eserinden "Kitâbü'l-büyu' kısmından alınmıştır. Ebû Hanife'nin görüşleri verilmiş olup şayet öğrencileri veya İmam Şâfiî onun içtiihadına itiraz etmişlerse bunlar müellif tarafından şu rumuzlarla ifade edilmiştir:

(س) : Ebû Yusuf

(م) : İmam Muhammed

(سم) : Ebû Yusuf ve İmam Muhammed

الْبَيْعُ يَنْعَقِدُ بِالْإِجَابِ وَالْقَبُولِ بِلَفْظِي الْمَاضِي كَقَوْلِهِ: بَعْتُ وَاشْتَرَيْتُ وَبِكُلِّ لَفْظٍ يَدُلُّ عَلَى مَعْنَاهُمَا وَبِالتَّعَاطِي (وبالكتابة وبالإشارة المفهومة من الأخرس) (ف). وَإِذَا أُوجِبَ أَحَدُهُمَا الْبَيْعُ فَلَا آخَرَ إِنْ شَاءَ قَبْلَ وَإِنْ شَاءَ رَدًّا، وَأَيُّهُمَا قَامَ قَبْلَ الْقَبُولِ بَطَلَ الْإِجَابُ، فَإِذَا وُجِدَ الْإِجَابُ وَالْقَبُولُ لَزِمَهُمَا الْبَيْعُ بِلا خِيَارٍ مَجْلِسٍ (ف)، وَلَا بُدَّ مِنْ مَعْرِفَةِ الْمَبِيعِ مَعْرِفَةً نَافِيَةً لِلْجَهَالَةِ، وَلَا بُدَّ مِنْ مَعْرِفَةِ مَقْدَارِ الثَّمَنِ وَصِفَتِهِ إِذَا كَانَ فِي الذِّمَّةِ، وَمَنْ أَطْلَقَ الثَّمَنَ فَهُوَ (معتبر) عَلَى غَالِبِ نَقْدِ الْبَلَدِ. وَيَجُوزُ بَيْعُ الْكِيلِيِّ وَالْوَزْنِيِّ كَيْلًا وَوَزْنًا وَتُجَازَفَةٌ (بخلاف جنسه وإذا لم يكن في الزمة)؛ وَمَنْ بَاعَ صُبْرَةَ طَعَامٍ كُلَّ قَفِيزٍ بِدِرْهَمٍ جَازَ (البيع) فِي قَفِيزٍ وَاحِدٍ (سم ف)، وَمَنْ بَاعَ قَطِيعَ غَنَمٍ كُلَّ شَاةٍ بِدِرْهَمٍ لَمْ يَجْزُ فِي شَيْءٍ مِنْهَا (سم ف)، وَالثِّيَابُ كَالْغَنَمِ (بل كالطعام في زماننا)، فَإِنْ سَمِيَ جُمْلَةً الْقُفْزَانِ وَالذُّرْعَانِ وَالْغَنَمِ جَازَ فِي الْجَمِيعِ؛ وَمَنْ بَاعَ دَارًا دَخَلَ مَفَاتِيحُهَا وَبَنَائُهَا فِي الْبَيْعِ، وَكَذَلِكَ الشَّجَرُ فِي بَيْعِ الْأَرْضِ (ولا كذلك الزرع في بيع الأرض) وَيَجُوزُ (ف) بَيْعُ الثَّمَرَةِ قَبْلَ صِلَاحِهَا، وَيَجِبُ قَطْعُهَا لِلْحَالِ، وَإِنْ شَرَطَ (المشترى) تَرْكُهَا عَلَى الشَّجَرِ فَسَدَ الْبَيْعُ (ف). وَلَا يَجُوزُ (يفسد) أَنْ يَبِيعَ ثَمَرَةً، وَيَسْتَنْبِي مِنْهَا أَرْطَالًا مَعْلُومَةً. وَيَجُوزُ بَيْعُ الْحِنْطَةِ فِي سُنْبُلِهَا، وَالبَقْلَاءِ فِي قَشْرِهِ وَيَجُوزُ بَيْعُ الطَّرِيقِ وَهَبْتُهُ، وَلَا يَجُوزُ ذَلِكَ فِي الْمَسِيلِ (وقد

ALİŞ-VERİŞ

- ♦ Alışveriş “sattım” ve “satın aldım” gibi geçmiş zamanı gösteren îcab ve kabulden ibaret iki sözle meydana gelir. Ayrıca “sattım” ve “satın aldım” anlamına gelen sözlerle, (teâtî) her hangi bir söz söylemeden alışveriş yapma [F] (ve yazı ile ahrasın anlaşılır işareti) ile de akit yapılmış olur.
- ♦ Alıcı ve satıcıdan biri alışveriş için icapta bulunsa diğeri; ister kabul eder, isterse reddeder. İkisinden her hangi biri kabulden önce akit meclisinden kalkıp giderse icab batıl olur. İcab ve kabul bulununca ikisi için de meclis muhayyerliği olmaksızın [F] alışveriş akdi lazım (tek taraflı irade ile bozulamayan) lazım bir akit haline gelir.
- ♦ Satılan eşyanın, hakkındaki bilgisizliği giderecek derecede tanınması gerekir. Zimmette olan yani ödenecek olan paranın da miktar ve cinsinin bilinmesi şarttır. Mutlak bir para sözü edilmişse bu, o memleket parasının tedavülde olanına yorumlanır. Ölçülen ve tartılan şeylerin, ölçerek, tartarak ve (şayet zimmette değilse kendi cinsinden olmayan bir mal karşılığında) toptan satışları caizdir.

- ◆ Yiyecek (buğday) yığınının her kafîzi¹⁶⁰ bir dirheme satılırsa bu sadece bir kâzif için muteber olur [SMF]. Koyun sürüsünün her koyunu bir dirheme satılırsa (farklılıklarından dolayı) bu satış, koyunlardan hiçbirisi hakkında caiz olmaz [SMF]. Elbiseler de koyunlar gibidir. (Günümüz şartlarında fabrikasyon oldukları için, yani mislî olduklarından buğday gibi değerlendirilmelidir). Fakat kafizlerin, arşınların ve koyunların hepsini söyleyerek satış yaparsa caizdir.
- ◆ Bir hane (ev) satılınca anahtarlar ve bina da bu satışa dahil olur. Arazi satımında üzerindeki ağaçlar araziye dahildir (ancak tarla satışına üzerindeki ekinler dahil değildir.) meyveleri (yenilmekle bir fayda temiz edebilecek durumda iseler) tam olgunlaşmadan satmak caizdir. Meyve satılınca onu hemen toplamak gerekir. Müşteri ağaç üstünde kalması şart koşarsa alışveriş (iare ve alışveriş akdi bir arada olacağı için) fasit olur [F]. Ağacın meyvesini satın alıp da belli birkaç rıtl istisna etmek (geriye kalan hakkındaki ortaya çıkacak belirsizlikten dolayı) caiz olmaz. Buğdayı başak üzerinde, baklayı kabuğu içinde satmak caiz olur. Yolun satılması ve hibe edilmesi caiz, suyolunun satılması ise caiz değildir¹⁶¹. (Ancak günümüzde beton su kanallarında böyle bir belirsizlik olmadığı için caizdir.)